

Nr 133.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stock-
holm; given Stockholms slott den 1 mars 1918.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att för beredande av bidrag, enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder, till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till radiumhemmet i Stockholm bevilja

dels på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag å 8,000 kronor,

dels ock på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag å 4,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Svenska cancerföreningens
 Stockholms-
 avdelnings
 styrelse.

I en den 5 februari 1918 dagtecknad skrivelse har svenska cancerföreningens Stockholmsavdelnings styrelse hemställt om vidtagande av åtgärder för beredande av statsbidrag till resekostnader för vid avdelningens sjukhem i Stockholm, det s. k. radiumhemmet, vårdade patienter.

Styrelsen har därvid anfört följande:

»På radiumhemmet behandlas patienter från alla delar av vårt land, därav det största antalet för kräftsjukdom.

Under år 1917 har vid hemmet vårdats 1,410 patienter, av vilka flertalet upprepade gånger under året åtnjutit vård å hemmet.

I och för en framgångsrik behandling av dessa sjuka är det av yttersta vikt, att patienterna på regelbundna tider, med en eller flera månaders mellanrum, inställa sig till undersökning och ny behandling. Försummad inställelse kan

i ett givet fall icke blott äventyra det redan vunna resultatet, utan också för all framtid förstöra utsikterna till varaktig hälsa.

Av de vid hemmet under 1917 vårdade patienterna hava icke mindre än 395 varit från landsorten. För dessa i regel mycket fattiga patienter har det mött stora svårigheter att inställa sig vid hemmet så ofta som erfordrats. Visserligen äro avgifterna till hemmet tack vare enskilda personers välgörenhet, mycket låga. Så utgör dagavgiften för vård å allmän sal 2 kronor för dygn och har icke, trots dyrtiden, stegrats. För röntgenbehandlingar erlägga dessa patienter en avgift av 3 kronor per behandling samt för radiumbehandlingarne 1—5 kronor. Obemedlade patienter, som ej erhållit understöd för behandling av kommun, hava gratis behandlats, men kostnaden för de upprepade, ofta långa resorna hava utgjort ett hinder, som det ej varit lätt att övervinna.

Sedan nu järnvägarnas biljettpriser från 1918 års början avsevärt höjts och alla levnadskostnader ytterligare stigit, hava sagda svårigheter för mindre bemedlade patienter ökats i hög grad, så att åtskilliga patienter, trots inkallelse till behandling, icke kunnat infinna sig. Det är därför fara värt, att sjukhuset icke skall kunna effektivt fortsätta sin vård av avlägset boende fattiga patienter och dessa alltså gå miste om en behandling, som kan bereda dem väsentlig lindring i deras sjukdom och som i åtskilliga fall är deras enda räddning till livet.

Då det alltså måste vara ett synnerligen behjärtansvärt ändamål att bereda dessa fattiga sjuka möjlighet att infinna sig vid hemmet för fortsatt behandling och då statsmakterna redan förut genom det på Kungl. Maj:ts proposition av 1917 års riksdag åt svenska cancerföreningens Stockholmsavdelning beviljade anslag till inköp av radium för radiumhemmets behov visat sig uppskatta hemmets allmänt gagnande verksamhet, vågar avdelningens styrelse till Kungl. Maj:t hemställa, att av statsmedel bidrag måtte beredas till halva resekostnaderna för sådana medellösa eller mindre bemedlade patienter, som för undersökning eller behandling behöva resa från landsorten till radiumhemmet.

Utdelningen av dylika reseunderstöd torde lämpligast kunna ske sålunda, att patienten själv eller vederbörande kommun betalar resan till sjukhemmet, men biljettavgiften för hemresan erlägges av det begärda anslaget genom hemmets försorg, varvid i varje fall verifikation på därför särskilt fastställt formulär erhålles från biljettexpeditionen om erlagda biljettpriset.

Rätt till åtnjutande av dylikt reseunderstöd torde böra tillkomma i första hand sådana patienter, som innehava vederbörande myndighets betyg om medellöshet, men även sådana patienter, som, ehuru ej helt medellösa, dock, enligt av hemmet inhämtade upplysningar, äro i så små omständigheter, att deras resa till hemmet genom de höga biljettpriserna äro mycket försvårade eller helt förhindrade.»

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition därom, att till radiumhemmets förfogande under år 1918 måtte ställas ett belopp av förslagsvis 10,000 kronor att därmed täcka halva resekostnaden för obemedlade eller mindre bemedlade patienter från landsorten, som vid hemmet vårdas, med skyldighet för hemmet att, på sätt som Kungl. Maj:t bestämde, redovisa för medlens användning och att till statsverket återbära icke för ändamålet använda delar av anslaget.

Medicinal-
styrelsen.

På grund av remiss har medicinalstyrelsen den 18 februari 1918 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen har därvid till en början anfört följande:

»I likhet med vad i ansökningen framhållits anser även medicinalstyrelsen det vara ett synnerligen behjärtansvärt ändamål att för obemedlade och mindre bemedlade, i landsorten bosatta sjuke bereda möjlighet att infinna sig vid radiumhemmet i Stockholm för undergående av behandling därstädes. Detta måste till och med anses utgöra ett verkligt statsintresse, enär många av dessa sjuka, särskilt de som lida av svårare former av kräftsjukdom och lymfkörteltuberkulos, kunna, på den ståndpunkt behandlingen av dessa sjukdomar för närvarande står, endast genom den vid detta hem lämnade behandlingen återvinna hälsa och arbetsduglighet eller åtminstone erhålla väsentlig lindring i sitt lidande. Erfarenheten har nu, såsom även i ansökningen framhålls, ådagalagt, att den vid hemmet lämnade behandlingen ofta nog måste, för att bli effektiv, meddelas i flera repriser. Under mellantiderna kan patienten vistas i sitt hem och behöver således icke kvarligga vid anstalten, vilket naturligtvis både för patienten och för radiumhemmet medför bestämda fördelar. En stor del av de vid hemmet behandlade sjuka utgöres emellertid just av dessa alldeles obemedlade eller åtminstone mindre bemedlade personer. För dessa möta naturligtvis avsevärda svårigheter, för att icke säga oöverstigliga hinder, att på egen bekostnad företaga dessa upprepade resor för inställelse vid anstalten. Därest åter statsbidrag, i en eller annan form, till dessa resors företagande vore att påräkna, förefunnes större möjlighet för ifrågavarande sjuke att, efter kallelse till inställelse vid anstalten, därstädes infinna sig för behandlingens fortsättande. Medicinalstyrelsen vill därför på det livligaste tillstyrka, att åtgärder i sådan riktning vidtagas.

I detta sammanhang tillåter sig medicinalstyrelsen erinra, hurusom, enligt härför av Kungl. Maj:t efter riksdagsbeslut i ärendet givna bestämmelser, bidrag av statsmedel — hela avgiften för själva färdkostnaden — utgår till resor, som företagas för inställelse till behandling vid vanförestalterna och vid kustsanatorierna. Då emellertid i nu föreliggande ansökning icke begärs större bidrag från statens sida än att detta skulle täcka endast halva resekostnaden, anser sig styrelsen icke böra, åtminstone för det närvarande, ifrågasätta, att staten skulle i vidsträcktare mån än som föreslagits deltaga i dessa kostnader.»

Beträffande det anslagsbelopp, som för åren 1918 och 1919 kan bli för ifrågavarande ändamål erforderligt, samt sättet för anslagets utbetalning har medicinalstyrelsen anfört följande:

»Styrelsen för svenska cancerföreningens Stockholmsavdelning har själv beräknat ett års behov utgöra 10,000 kronor. Då några grunder för denna beräkning icke anförts, har medicinalstyrelsen sökt utföra en sådan. I ansökningen meddelas, att av de under år 1917 vid hemmet vårdade patienterna ett antal av 395 varit från landsorten. Ungefär hälften av detta antal, således omkring 200, lära nu, enligt vad för styrelsen under hand uppgivits, kunna anses såsom obemedlade eller mindre bemedlade. Likaså har för medicinalstyrelsen meddelats, att en patient kan beräknas, i genomsnitt, behöva infinna sig fyra gånger om året vid anstalten för undergående av behandling. Detta skulle således medföra om-

kring 1,600 resor om året (fram och åter). Med ledning av vad den ungefärliga medelkostnaden visat sig hava utgjort för de vanföras inställelse vid vederbörande anstalt, eller omkring 10 kronor — snarare något över än under — skulle således hela totalkostnaden för ett års resor utgöra 16,000 kronor; för två år således 32,000 kronor. Statens anpart härav, beräknad till hälften, blir således för två år 16,000 kronor. Då beräkningarna naturligtvis icke göra anspråk på att vara fullt exakta, bör anslaget ifråga givas förslagsanslags natur.

Beträffande frågan i vilken form denna statens anpart lämpligen bör uttagas kunna olika utvägar komma i beaktande. Hittills har i liknande fall förfarits så, att det anslag, staten förklarar sig villigt bidra med, utgått för såväl resan till respektive anstalt som ock återresan därifrån. I nu föreliggande ansökning åter, enligt vilken staten skulle bidra med halva resekostnaden, ifrågasättes den lösningen, att patienten själv eller vederbörande kommun betalar resan till sjukhemmet, men att biljettavgiften för hemresa erlægges av det begärda anslaget genom hemmets försorg. Enligt vad för medicinalstyrelsen meddelats, skulle detta hava föreslagits med hänsyn till den enkelhet, som skulle vara med detta sätt förenat. Villkendera formen som väljes, torde få anses likgiltigt, då resultatet nog i realiteten kommer att bli ungefär enahanda i båda fallen, och medicinalstyrelsen har för sin del icke någon erinran att göra mot att det i ansökningen angivna sättet av Kungl. Maj:t fastställles, så mycket mera som detta sätt onekligen är enkelt och till synes även praktiskt.

Sökanden anhåller, att det belopp, som må varda beviljat, ställes till radiumhemmets förfogande, det vill säga styrelsen för svenska cancerföreningens Stockholmsavdelning, mot redovisningsskyldighet. Det förefaller emellertid vara det enda riktiga, att anslaget ifråga förvaltas av någon central statsmyndighet, förslagsvis medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen kan då på rekvisition av avdelningens styrelse tillhandahålla denna senare lämpliga och erforderliga belopp, varefter sistnämnda styrelse har att tid efter annan, förslagsvis för kvartalsperioder, till medicinalstyrelsen avgiva redovisning för de använda medlen».

Beträffande svenska cancerföreningens organisation och verksamhet samt särskilt dess Stockholmsavdelnings ekonomiska ställning m. m. lämnades en utförlig redogörelse vid behandlingen i nästlidet års statsverksproposition av frågan om beviljande av anslag för inköp av radium för det s. k. radiumhemmets räkning. I fråga om den ingripande betydelse, radiumhemmet ägt vid behandlingen av kräftsjukdomarna, läser det därför vara tillfyllest att hänvisa till denna redogörelse. Då dylik behandling, enligt vad medicinalstyrelsen framhållit, i många fall endast kan äga rum vid radiumhemmet, synes den nu gjorda framställningen om beviljande av anslag som bidrag till resekostnaderna för vissa patienter vid hemmet vara förtjänt av allt understöd från statsmakternas sida. Sådant bidrag av statsmedel utgår även, såsom medicinalstyrelsen framhållit, redan nu till resor, som företagas för inställelse till behandling vid vanförestalterna och kustsanatorierna.

Departements-
chefen.

Statsbidrag torde böra utgå endast i sådant fall, då patient är medelös eller mindre bemedlad och saknar anhöriga, som äro pliktiga och i tillfälle att betala hans resa.

Beträffande storleken av statsbidraget har i ansökningen ifrågasatts, att staten skulle gälda halva resekostnaden, medan återstoden skulle bestridas av patienten själv eller vederbörande kommun. I likhet med medicinalstyrelsen finner jag det kunna ifrågasättas, huruvida ej, därest det med statsbidraget åsyftade ändamålet helt skall kunna vinnas, staten borde bidraga med större belopp än sålunda angivits. För närvarande och i avvaktan på vidare erfarenhet lär man emellertid kunna stanna vid vad i ansökningen föreslagits, därvid emellertid ej sådana villkor torde böra uppställas, att hinder möter mot att den återstående hälften av resekostnaden bestrides på annat sätt än i ansökningen förutsatts, såsom exempelvis i förekommande fall av de till pensionsstyrelsens förfogande ställda medlen för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Därest statsbidraget utgår enligt nu angivna grunder, har medicinalstyrelsen beräknat det årliga anslagsbehovet för ändamålet till omkring 8,000 kronor. Ett förslagsanslag å extra stat bör därför äskas för år 1919 å nämnda belopp. Då med hänsyn till de för närvarande uppdrivna resekostnaderna bestämmelserna såvitt möjligt böra tillämpas jämväl under år 1918, efter det riksdagens beslut i ämnet fattats, lär tillika å tilläggsstat för år 1918 böra begäras ett förslagsanslag å 4,000 kronor. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag lämpligt, att för ändamålet beviljade medel ställas till medicinalstyrelsens förfogande för att mot redovisningsskyldighet tillhandahållas avdelningens styrelse.

Beträffande sättet för statsbidragets utbetalande synes någon erinran ej vara att göra mot vad i sådant avseende föreslagits. Emellertid torde det ankomma på Kungl. Maj:t att efter medicinalstyrelsens hörande härutinnan meddela de bestämmelser, som kunna anses mest ändamålsenliga.

Slutligen ber jag få meddela, att, enligt vad chefen för finansdepartementet upplyst, ur budgetens synpunkt hinder icke synes möta för äskande av de nu ifrågasatta anslagen, oaktat medel för ändamålet ej beräknats i statsverkspropositionen.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av bidrag, enligt av mig förordade grunder, till medellösa eller mindre be-

medlade personer för resor till radiumhemmet i Stockholm bevilja

dels på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag å 8,000 kronor,

dels ock på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag å 4,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.
